

Lars Widdings Umeå:

Den lokala identitetens dynamik

Rolf Hugoson

CERUM Working Paper Nr 88/2009

ISBN 978-91-7264-840-1 ISSN 1404-5362

CERUM Working Paper Nr 88/2009

ISBN 978-91-7264-840-1

ISSN 1404-5362

CERUM; Umeå universitet; 901 87 Umeå

Tel: 090-786 56 99 Fax: 090-786 51 21

E-post: regional.science@cerum.umu.se

www.umu.se/cerum

Lars Widdings Umeå: den lokala identitetens dynamik

Rolf Hugoson

Sveriges kommuner är mäktiga aktörer. Åtminstone de tjugo-trettio största kommunerna har skatteintäkter, personalresurser och god erfarenhet av att påverka regeringen och den övriga statsförvaltningen. Kommunerna arbetar också med att profilera sig själva som framgångsrika, i syfte att locka till sig fler invånare, företag och kapital.

Varje stad löper förstås viss risk, om den låter sig förknippas med en viss bransch. Exempelvis industri har typiskt sina höjdpunkter, men också sina nedgångsperioder. Sverige har redan sett varvs- och textilindustrin komma och gå. I Detroit och Trollhättan undrar man just nu över bilindustrins framtid. I Torino (eller Turin) har man det sista decenniet provat vingarna och lärt sig att leva med ett drastiskt krympt FIAT. Vinter-OS 2006 hjälpte till att fokusera Torinos roll som en attraktiv stad.

Hur bundna är städer av sina historiskt givna roller? Kan vi lära oss något om detta genom att läsa en författare som fokuserat människor i en stad: Lars Widding?

Viljan att låta historisk vetenskap befruktas genom analys av romaner har i Sverige tidigare framhävts av Gunnar Artéus, som bland annat granskat Umeås roll under tidigt 1900-tal.¹ Artéus fokuserade

¹ Gunnar Artéus, "Den svenska garnisonsstaden i romanernas spegel", sid 163-212 i *Vetenskap som Livsäventyr: Festskrift till Gunnar Artéus*. Strategiska institutet, Försvarshögskolan 2001.

också städer och deras identitet. Vi skall återvända till hans analys lite senare.

Städer utgör ju som bekant ett verkligt kärt ämne i västerländsk skönlitteratur, åtminstone alltsedan 1700-talet. Att det finns ett intimt samband mellan den moderna romanen och den moderna staden visade till exempel Volker Klotz för några decennier sedan, i en omfattande komparativ studie.² Tonvikten där låg vid den europeiska storstaden och den realistiska romanen, vilket inte bara reduceras till Dickens London och Eugène Sues Paris, utan Klotz diskuterar även Lesage, Defoe, Wieland, Hugo, Raabe, Zola, Belyj, Dos Passos samt Alexander Döblin.

Staden löper alltså vissa risker, om den fäster sig vid blott en identitet, det må vara bilar, universitet eller modernitet. Det beror inte minst på den liberala världsordning. I den rådande regimen kan få industrier enbart nöja sig med att lita till en lokalt utvunnen eller tillverkad produkt. Även jordbruksråvaror tycks bli odlingsvärda först efter att ha anpassats till internationella regleringar och marknader. Förhållandet är än mer markant för industriprodukter. När det gäller tjänster – till exempel sjukvård – är situationen mer komplicerad.

Att bli beroende av en viss identitet eller produkt är med andra ord att lägga alla ägg i en korg i en värld som förändras allt snabbare. I protest mot detta beroende kan både modernister och kulturkonserverativa förenas. De längtar efter tider då stadens identitet förmodas ha vilat tungt på fast botten.

Men har någonsin en stad klarat sig utan människor som kunnat anta skiftande identiteter? Finns inte en stadens dynamik, som fortsatt att verka under ytan, även efter att man antagit rollen av "bilstad", "bruksort" eller "småstad"?

Vi bör åtminstone pröva möjligheten att med hjälp av skönlitteratur få bättre kunskap om en småstads karaktär. Valet faller på Umeå stad.

Umeå var förr verkligen mycket litet för att vara en residensstad, 7000 invånare 1920, bara 17 000 trettio år senare – att jämföra med Stockholms 419 000 respektive 744 000.³

Umeå har emellertid i kvantitativt hänseende förändrats mer drastiskt än Stockholm. Huvudstaden har ju åren 1950-2008 inte ens

² Volker Klotz, *Die Erzählte Stadt*. Carl Hanser, München 1969.

³ *Historisk statistik för Sverige*, del 1: *Befolkning*. 2:a uppl. Statistiska Centralbyrån, Stockholm, tabell 13.

fördubblat sin folkmängd (2008: 809 000), medan Umeås invånarantal mer än sexdubblats: 113 000. Umeå tillväxt har förvisso delvis skett genom inkorporering, medan Stockholms stad tvärtom tappat invånare till kringliggande förorter.

Småstaden Umeå är numer bara ett historiskt objekt. Stadens karaktär utgör det problem vi nu skall försöka hantera. Det sker genom att vi visar hur Widding i sina romaner redogör för en människans och stadens förmåga att förändras.

Vi tydliggör vissa beständiga aspekter i en sådan förändring genom att också berätta om hur dess villkor har tolkats av teoretiker som Aristoteles, Bourdieu, Ariès och Foucault.

1. Umeåbon Lars Widding fabulerar

Kan då skönlitteratur sägas utgöra en någorlunda direkt väg till en viss historisk epok – och särskilt det möjligas närvaro i denna epok?

Det kan synas en omväg att gå via litteraturen, istället för att undersöka statistiken, inventera arkiven, granska pressklippen, fotografierna, och intervjua de som var med.

Dessa mer etablerade forskningsmetoder skall här tillämpas bara i begränsad omfattning. De har sin givna plats på annat håll.⁴ Nu fokuserar vi romanerna.

Romanerna – är de inte påhittade? Visst är det intressant att fundera på om vi kan lita på Widding. Författaren själv ägnade sig åt rätt avancerade historiska studier, men lät sig också inspireras av andra författare med historiskt intresse:

Jag rustade min verkstad och gick efter de recept jag tillägnat mig genom de reportage jag gjort för Expressen om Eyvind Johnsons sätt att arbeta. Och Gösta Gustaf-Jansons. Och Per Anders Fogelströms. Och Peter Nissers.

Jag hade först lagt upp ett kortregister över de romanfigurer jag skapat och försett dem alla med släkttavlor, som måhända aldrig skulle synas i romanen men som var bra att ha för en själv. Sen hängde jag upp olika kartor, gamla kartor förstas, kartor över Sorunda socken i sent 1700-tal och över Sörmland från ungefär samma tid och så förstas kartor över Stockholm.⁵

Widding tog således hänsyn till fakta. En mer utförlig skildring av författarens nyfikenhet och samlariver kommer till uttryck i det kommenterade bildverket *På jakt efter Pistolekors tid*.⁶

Vi bör dock inte reducera romanernas historiska bidrag till pålitligheten i deras redovisning av enskildheter. Då går vi miste om deras mer väsentliga förmåga att tillverka kunskap. Romaner bygger trots allt på fantasier om världen – fast sällan fantasier på lös grund.

Även om Widding, liksom författare av historiska romaner i allmänhet, respekterar erkända fakta rörande statskick, folkmängd och ekono-

⁴ Forskningsprojektet Umeå kommun 1950-2000, inleddes år 2008 och leds av Rolf Hugoson, Centrum för regionalvetenskap, Umeå universitet.

⁵ Lars Widding, *Min historia: Berättelser om uppväxtår och författarskap*. Författarförlaget 1983, s 150 – styckesavskiljare infogad.

⁶ Lars Widding, *På jakt efter Pistolekors tid: Bilderna och dokumenten*. Gebers 1972.

mi, vill jag alltså inte granska hans kunskaper om vad som kan kontrolleras på annat vis.

Lars Widding dog för femton år sedan, bara sjuttio år gammal, i sviterna av tuberkulos. Det utgör inte något allvarligt bekymmer ens för nutidshistoriker som fokuserar Norrlands historia. Visst hade det varit trevligt att intervju den populära "folkkäre" författaren: "Lars Widding som kan berätta så att folk hör på kan de snorkiga recensenterna inte förstå", skaldade 1972 Alf Henrikson i Dagens Nyheter.⁷

Men Widding lämnade i alla fall efter sig en hel serie romaner, bland annat om Umeå. Där föddes Widding 1924, men han lämnade staden redan i samband med värnplikten 1943.

Om Umeå handlar främst de fyra romaner Widding själv benämnde "Småstadskrönikan": *Pigan och härligheten* (1978), *Herrskapet och evigheten* (1979), *Längesen förbi* (1980) och *Då tystnar sången* (1981).⁸

Widdings forna hemstad porträtteras också ur ett med författaren samtida perspektiv i debutromanen *Inga stormar än* (1950), samt delvis i den följande *Oroa icke kärleken* (1952).⁹

Dessutom skymtar det tidiga 1800-talets Umeå förbi i Widdings historiska romancykler, särskilt i "Sorundasviten", skriven åren 1968-72, mellan de likaså bästsäljande romanserierna "Årstasviten" och "Karoliner sviten".

Romanförfattaren har alltså förmågan att kunskapa om sådant, som det är svårt att hitta eller formulera data om. Widding själv pekar i en viss riktning, i inledningen till *Längesen förbi*.

Läsaren får sig först till livs en liten anekdot, en rätt vardaglig skandalthistoria. Sedan fortsätter författaren:

Men det är inte Hildas skandal i societeten som ska bilda upptakten till denna fortsättning av småstadskrönikan. Den har bara nämnts här för att poängtera att fastän kriget rasade alldeles inpå knuten och Sverige när som helst kunde bli indraget i det, fortsatte de flesta människor där uppe i norr att prioritera sina egna vardagsbekymmer.¹⁰

⁷ Enligt baksidestexten på Widding 1983.

⁸ Alla utgivna på Norstedts förlag, Stockholm.

⁹ *Inga stormar än*. 2:a uppl. 1965, Geber, Stockholm; *Oroa icke kärleken*. Geber, Stockholm 1952.

¹⁰ Widding 1980, s 8.

Viljan att fokusera "vardagsbekymmer", vanligt folk, "de flesta människor" – detta utgör hos Widding inga udda tankar. Vi står inför ett tema.

Ett sådant tema är han förvisso inte ensam om att vilja uttyda. Detta kära barn brukar också benämnas folkviljan, opinionen, ideologin, kulturen, civilisationen och mentaliteten. Widding markerar således ett samband med tidsandan och globala förhållanden. Är det 1940-tal glömmer han till exempel inte bort kriget, utan följer sin gamle skolkamrat soldaten Anders Grafström ett par steg in i Finland; läsaren får också bekanta sig med en lastbilschaufför som kör varor till Österbotten över Kvarken.

Än mer karaktäristiskt för Widding är emellertid, att människorna i varje lokalitet han skildrar fortsätter att vandra i sina egna spår. Detta sker delvis oberoende av mer övergripande händelser och ideologier.

Det kunde vara värt att dröja en stund vid det akademiska samtalet om ideologier. Även Widdings romaner kunde här tilldelas en plats. Ett ideal för en sådan inbjudan kunde vara Catherine Gallaghers och Stephen Greenblatts behandling av kulturstudiernas gamle guru Raymond Williams.¹¹ Poängen är där att vara lyhörd för ideologier, fast undersökningen börjar i ett slags nyfikenhet för en svunnen epok – snarare än i ett tvärsäkert antagande om de regler som styr människor.

Nyfiket kan vi alltså fråga: var Widding till höger eller till vänster? Tja, till skillnad från såväl socialister som liberaler verkar Widding inte vara så intresserad av folkets förmåga att förändra sina villkor genom politisk organisering. Inte desto mindre kan Widding med sitt fokus på det folkliga sägas ha delat Marx misstänksamhet mot varje ideologis tendens att stödja etablissemang. Vill man begripa folk måste man lyssna på dem själva, inte bara på deras herrar.

Kanske är det därför bättre att tala mindre om ideologi, när vi diskuterar Widdings romaner. Jag skulle vilja hävda att vi behöver en aristotelisk term: förmåga.

¹¹ Catherine Gallagher och Stephen Greenblatt, *Practicing New Historicism*. The University of Chicago Press, 2000, s 60ff.

2. Förmåga och mentalitet

För Aristoteles var ju förmåga eller *dynamis* "källan till förändring, som befinner sig utanför det som förändras; eller inuti det som förändras, men då som något annat".¹² Ett av Aristoteles exempel på en sådan förmåga är byggmästarskap, en källa till förändring som självklart befinner sig "utanför" det byggda huset eller är "något annat" än detta resultat.

Vad som gör denna aristoteliska förmåga intressant, i en beskrivning av Widdings folkuppfattning, det är just oviljan att på förhand uttala sig om, huruvida den åstadkomna förändringen är av godo, eller ondo.

Widding hyllar varken den liberale individen eller det proletära kollektivet. Widding är nyfiken och ibland lätt filosofisk i sina reflekterande tankar om människornas sociala förmåga, deras "vardagsbekymmer". Borde han då inte ha varit tydligare och avslöjat något slags styrande strukturer?

Det har sociologer ofta hävdad, medan historiker ofta varit mer benägna att identifierat ett individens mått av frihet.

En viktig företrädare för den så kallade mentalitetsskolan inom historieforskningen var Philippe Ariès. Så här sade han om ideologier i det medeltida europeiska samhället:

Det är sant, att folk då levde i kyrkans skugga, men det betyder inte att man fullt ut och med övertygelse anslöt sig till alla kristna dogmer. Det var snarare så, att man erkände förekomsten av ett gemensamt språk. [...] Begär och fantasier vars rötter sträckte sig till varats botten uttrycktes i ett teckensystem som stöttades av det kristna ordförrådet.¹³

Ariès uppfattar alltså ideologin eller de förment styrande strukturerna som en teknik, användbar för skilda brukare, inte som ett värdesystem enbart anpassat för de trogna.

I samman anda kan vi lyssna till en idéhistoriker, Michel Foucault. I en föreläsning nästan samtidigt med Ariès skrift fäste Foucault större vikt vid kyrkans institutionalisering. Den var ett villkor för det kristna språkbrukets dominans. Pastorat som institution och idé bygger i sin tur på förmågan till "gouvernementalité":

¹² Aristotle, *The Metaphysics*, book I-IX, översättn. Hugh Tredennick, Harvard University Press och Heinemann, London 1968, bok V, kap xii, min övers. från engelskan.

¹³ Philippe Ariès, *L'Homme devant la mort*. Seuil, Paris 1977, s 100, min övers.

konsten att styra, dirigera, föra, guida, handhava, manipulera människor, konsten att följa dem och knuffa dem framåt steg för steg.¹⁴

Kyrkan låter med andra ord uppfinna tekniker. Men dessa kan sedermera tas i bruk även av sekulariserade styresmän.

Språkbruk och mentalitet är begrepp, besläktade med ideologi, som vunnit popularitet även i Sverige. Aries "språkbruk" och Foucaults "styresmentalitet" är välkända på universitetens humanistiska och samhällsvetenskapliga institutioner.

Vår i detta kapitel inledande hänvisningen till Aristoteles "förmåga" (*dynamis*) är förmodligen inte en lika vanlig referens, numer. Ändå kan de gamla grekerna hjälpa oss att urskilja kontexten för allehanda idéer om ideologi, mentalitet och språk. Så låt oss hålla dynamiken i minnet när vi går vidare och betraktar ytterligare två populära akademiska begrepp.

¹⁴ Michel Foucault, *Sécurité, territoire, population: Cours au college de France 1977-1978*. Gallimard/Seuil, 2006.

3. Socialt kapital och habitus

Jag har på annat håll visat att begreppet "socialt kapital" kan användas på åtminstone två skilda vis, beroende på om man använder Max Weber eller Pierre Bourdieu som referens.¹⁵

Den weberska traditionen utgår från analysen av "den protestantiska sektens etik och kapitalismens anda". En analys som vunnit många anhängare i anglosaxiska länder.

Hos Weber framhävs betydelsen av gemensamma regler och ömsesidigt förtroende. Ett sådant "socialt kapital" skapar förutsättningar för marknadsekonomin, bland annat genom att förenkla återinvestering av vinster. Det kan tyckas bestickande att den svenska Gnosjöandan har sin hemvist just i ett landskap, där protestantiska sekter alltså är väl företrädade.

Den som istället läser Pierre Bourdieu erbjuds studier av ett helt annat slags socialt kapital. Även här återfinns en föreställning om gruppens betydelse. Men där Weber betonade gruppens anslutning till gemensamma värderingar, så är "socialt kapital" för Bourdieu det samma som kontakter.

Socialt kapital är för Bourdieu en adressbok med namn på personer, som skulle kunna tänkas vara nyttiga i skilda sammanhang i framtiden. Deras nytta är delvis oberoende av deras övertygelser. Detta är alltså något helt annat än den weberska bilden av socialt kapital som ett historiskt etablerat förtroende för gemensamma ståndpunkter.

Bourdieu tenderar visserligen att vara kritisk, i negativ mening, gentemot denna ständiga beredskap att göra nytta av alla bekantskaper, att ordna fester bara för att utöka gruppens potentiella inflytande.

Däremot är Bourdieu mer positiv till vad han kallar "habitus", det vill säga social skicklighet. En habitus utbildas som en skicklighet i ett visst sammanhang, i en praktik inriktad mot någorlunda väl angivna syften. Med hjälp av Aristoteles syn på förmåga som "något annat" kan vi även säga att habitus just är förmåga att "i helt andra sammanhang" ta tillvara kunskap med ett visst ursprung. Vi kunde tänka oss, att det just är husbyggarens habitus, som låter denne överföra sin kunskap till skeppsbyggarkonsten.

¹⁵ Rolf Hugoson, "The Swedish Parish Church as Social Capital", vid 5th Workshop on Social Capital and Development Trends in the Swedish and Japanese Countryside, Jönköping, 18-19 August 2008, kommande Handelshögskolan I Jönköping 2009.

När vi först läser Widdings romaner kan det sociala kapitalet i Umeå möjligen först verka weberskt till sin karaktär. I denna småstad som tillika är residens- och garnisonsstad framstår de dominerande grupperna som allestädes närvarande på ett påträngande vis, i hemmen, på gatorna, de fåtaliga restaurangerna, i skolan och i kyrkorna. Olika grupper har onekligen olika värdesystem.

Särskilt överheten vakar över varandra: höga ämbetsmän, jurister, officerare, samt handels- och industriidkare. Övervakningen sker till exempel vid middagar eller mottagningar hemma hos konsulinnan Grinnan. Grinnans imaginära bostad verkar i Widdings beskrivning påfallande likt skogsindustrifamiljen Unander-Scharins verkliga palats, ritat av Ragnar Östberg och färdigt 1904.

Widding gör emellertid i sin debutroman byggnaden äldre, som om det på något mystiskt vis hade överlevt stadsbranden 1888:

huset hade byggts en gång i mitten på 1800-talet av konsulin-
nans svärfars farfar [...] det fanns ett porträtt av denne stamfar
i stora salongen, Gula salongen: en gråskäggig jätte, som med
sina grova, stora drag utstrålade en trumpen kraft – en kraft,
som i tysta ordalag berättade om hur skogsaffärerna ordnats på
den tiden. Titta, där har vi ju Vildmannen, hade en gäst en gång
sagt och pekat på porträttet och skrattat; han blev sedan aldrig
mer ditbjuden.¹⁶

I själva verket lägger sig emellertid Widding vinn om att markera sprickorna i varje sådant försök att låta den egna gruppen framstå som troviss. Sprickor som då inte bara framstår i form av korruption och förfall, utan även som glimtar av förvisso mer ovanlig äkta känsla eller intelligens.

Artéus har jämfört Widdings skildring av officerarna, en del av stadens festande överklass, med Curt Bergs äldre bild av officerarna i romanen *Blå dragonerna*.¹⁷

Bergs officerare framstår som en isolerad grupp inflyttade främlingar. Widdings officerare är integrerade. Artéus tänker sig att detta utgör en sociologisk utveckling mot om inte gemensamma så åtminstone fler värderingar. Umeå hos Widding är ju alls inte är någon militärstad: "en 'garnisonsstad' visserligen, men också en 'stapelstad' och en 'residensstad' och en 'hamnstad'".¹⁸

¹⁶ Widding 1950/1965, s 5.

¹⁷ Curt Berg (1936) *Blå dragonerna*. Bonniers.

¹⁸ Artéus, s 188.

Det kunde tänkas handla om blott en historisk förändring av sociologiska fakta. Men vi bör också framhäva att Widding var mer intresserad av mångfald än vad Berg var. Skildrar han bara en faktisk mångfald – eller urskiljer han något viktigare: en förutsättning för mångfald, en dynamik?

Småstadskrönikan är en mognare och mer systematisk studie än Widdings tidiga romaner. Widdings nyckelgestalter är här mer intresserade av att skapa kontakter än av att upprätthålla gruppens värden och regler.

Widdings människorna är nyfikna på varandra, de samlar på kontakter men även på berättelser. Det kan ske med ett mått av egoism och vinningslystnad. Widding ger dock mer utrymme för erfarenhetens tillväxt.

Widding skildrar inte bara ett förändrat Umeå. Han har också en mer bourdieusk och mer dynamisk uppfattning av socialt kapital än vad Berg hade. Widding framhäver möjligheten att manipulera den sociala skickligheten och att flytta det sociala kapitalet från en plats till en annan. Kunskapen når längre än sitt ursprung. Den sociala skickligheten blir till en habitus.

Denna habitus konturer klarnar ibland så sent som på gamla kyrkogården Väst på stan i Umeå. Där sägs vi 1979 träffa änkan Fronder född Sulliwan:

[änkan Fronder] pyntar och ansar gravarna [...] Sedan talar de döda givetvis alla i sin trogna väkterskas tankar. Hon är deras mottagare och sändare.¹⁹

Vi kan knappast utan vidare tolka de dödas kommunikéer som ett socialt faktum, en registrering av deras intressen.

Snarare handlar det om änkan Fronders nyfikenhet på andra människors liv. En sådan nyfikenhet på de dödas förflutna är inte detsamma som att samla kontakter för framtida bruk. Det är snarare ett slags habitus, en allt mer vidgad förstäelse av samhället över tid.

Här kunde det inte desto mindre finnas anledning att gripas av misstänksamhet. Kanske Widding bara är ute efter att rädda sitt eget ursprung – överklassföräldrarna med deras uppenbara brister, som Widding till sist inte vill förklara enbart onda, trots faderns misshandel och moderns läkemedelsmissbruk?

¹⁹ Widding 1981, s 8f.

Visst har modern och fadern sin plats i romanverket. Men de spelar aldrig huvudroller.

Säkert bygger Widdings sprickfyllda uppskattning av småstadsmänniskorna på Widdings egen erfarenhet, hans egen världsåskådning. Men vi behöver inte reducera denna erfarenhet till ett freudianskt trauma. Widding verkar mer nyfiken än så på andra människor.

Efter att ha lämnat Umeå redan i ungdomen försörjde sig Widding som författare och journalist i storstaden och dess utkanter. I början av 1970-talet återvänder han till småstaden som romanämne. Då har han redan vunnit litterär framgång genom att dramatisera det dokumentära material han funnit i ett historiskt dokument om Stockholm på 1700-talet, Årstafruns berömda dagbok.

Återkommen till Umeå tänker sig därför Widding att han än en gång skall:

följa ett dokumentärt öde, åtminstone i stora drag. Det var den välkända västerbottningen Sigrid Holmström och hennes märkliga liv som fallit mig i tankarna [...] men snart försvann förebilden helt. Pigan Ida Kristina Blomberg lösgjorde sig nämligen av egen kraft från verklighetens Sigrid och började leva sitt eget liv.²⁰

Widding utgick i sin krönika från hur det verkligen var, men tog sedan tillvara en annan typ av erfarenhet.

Romanerna om småstaden rapporterar de varierande ändamål som präglade vissa människor en viss tid – än vinningslystnad, än kärlekens strategier, än dialoger med de döda.

Berättelserna växer utöver de enskilda förhållandena och värderingarna. Widdings kunskap om hur människor umgås blev till en aristotelisk förmåga, en den lokala identitetens verkliga dynamik.

När småstadsbon Lars Widding återvänder till sin barndoms stad hade vi kanske förväntat oss, endera ett nostalgiskt hyllande av det lilla, eller en bitsk kritik av det inskränkta. Vi erbjuds ingetdera. Istället möter vi även i småstaden människor vilka rör sig såväl i rummet, eftersom de kan vara inflyttande från andra städer, på väg bort till andra länder, eller på återbesök i Uppsala och Stockholm, som över klassgränser.

²⁰ Widding 1978, s 463.

Vissa vågar ifrågasätta sina roller som kvinnor och som män. De försöker allraminst med fantasins hjälp jämka sig fram genom tillvaron. Widdings dynamiska gestalter visar hur småstaden tidigt beredde sig på att bli något annat.

Referenser

- Ariès, Philippe (1977) *L'Homme devant la mort*. Seuil, Paris 1977.
- Aristotle, *The Metaphysics*, book I-IX, översättn. Hugh Tredennick, Harvard University Press och Heinemann, London 1968.
- Artéus, Gunnar (2001) "Den svenska garnisonsstaden i romanernas spegel", sid 163-212 i *Vetenskap som Livsäventyr: Festskrift till Gunnar Artéus*. Strategiska institutionen, Försvarshögskolan 2001.
- Berg, Curt (1936) *Blå dragonerna*. Bonniers.
- Foucault, Michel (1978) *Sécurité, territoire, population: Cours au college de France 1977-1978*. Gallimard/Seuil.
- Gallagher, Catherine och Greenblatt, Stephen (2000) *Practicing New Historicism*. The University of Chicago Press.
- Historisk statistik för Sverige, del 1: Befolkning. 2:a uppl.* Statistiska Centralbyrån, Stockholm, tabell 13.
- Hugoson, Rolf (2009) "The Swedish Parish Church as Social Capital", vid 5th Workshop on Social Capital and Development Trends in the Swedish and Japanese Countryside, Jönköping, 18-19 August 2008. kommande publication Handelshögskolan i Jönköping.
- Klotz, Volker (1969) *Die Erzählte Stadt*. Carl Hanser, München.
- Widding, Lars (1950) *Inga stormar än. 2:a uppl.* 1965, Geber, Stockholm.
- Widding, Lars (1952) *Oroa icke kärleken*. Geber, Stockholm.
- Widding, Lars (1972) *På jakt efter Pistolekors tid: Bilderna och dokumenten*. Gebers, Stockholm.
- Widding, Lars (1978) *Pigan och härligheten*. Norstedts, Stockholm.
- Widding, Lars (1980) *Längesen förbi*. Norstedts, Stockholm.
- Widding, Lars (1979) *Herrskapet och evigheten*. Norstedts, Stockholm.
- Widding, Lars (1981) *Då tystnar sången*. Norstedts, Stockholm.
- Widding, Lars (1983) *Min historia: Berättelser om uppväxtår och författarskap*. Författarförlaget.

CERUM Working Papers

De flesta av dessa finns tillgängliga från:

www.umu.se/cerum/publikationer/index.html

1. Einar Holm, UlfWiberg (Red.) (1995) *Samhällseffekter av Umeå universitet*
2. Örjan Pettersson, Lars Olof Persson, UlfWiberg (1996) *Närbilder av västerbottningar – materiella levnadsvillkor och hälsotillstånd i Västerbottens län*
3. Jeanette Edblad (1996, på engelska) *The Political Economy of Regional Integration in Developing Countries*
4. Lena Sahlin, Lars Westin (1996) *Prissättning av subventionerad kultur. Vilka är de internationella erfarenheterna?*
5. Lars Westin, Mats Forsman (1997) *Regionerna och finansieringen av infrastrukturen: Exemplet Botniabanan*
6. Erik Bergkvist, Lars Westin (1997, på engelska) *Estimation of gravity models by OLS estimation, NLS estimation, Poisson, and Neural Network specifications*
7. Niklas Nordman (1998, på engelska) *Increasing Returns to Scale and Benefits to Traffic. A Spatial General Equilibrium Analysis in the Case of Two Primary Inputs*
8. Lars Westin, Niklas Nordman (1998, på engelska) *The dialogue of universities with their partners: The case of Umeå University, Sweden*
9. Robert Sörensson (1998) *Systemanalys av godstransporter. Simulering av en uppgraderad Inlandsbana*
10. Carina Sundgren (1998) *Beräkning av bruttoregionprodukter för Sveriges regioner. En analys av metodvalet och regionindelningens betydelse*
11. Erik Sondell (1999) *Halvtidsutvärdering av Interreg-projektet Virtual Education Environment MittSkandia*
12. Erik Sondell (1999) *Det regionala uppdraget: En fjärde uppgift?*
13. Örjan Pettersson (1999, på engelska) *Population Changes in Rural Areas in Northern Sweden 1985–1995*
14. Robert Pettersson (1999, på engelska) *Foreign SecondHome Purchases: The Case of Northern Sweden, 1990–96*
15. Patrik Asplund, Niklas Nordman (1999, på engelska) *Attitudes toward the Third Mission: A Selection of Interviews from Seven Universities in Sweden*
16. Kent Eliasson, Magnus Johansson, Lars Westin (1999, på engelska) *European Integration: Eastern Europe and the Swedish Regions*
17. Janerik Gidlund, Sverker Sörlin, Susanne Gidlund (2000) *Ensam hemma. Den norrländska elitens nya syn på regional utveckling*
18. Christine Hudson (2000, på engelska) *The University and Regional Reciprocity*
19. Linda Helgesson (2000, på engelska) *Why Some Girls Go to School and Others Don't. A study about girls' education on an upper primary level in northern Mozambique*
20. Hans Åkerlind (2000) *Framtidens stad*
21. Göran Aldskogius (2000, på engelska) *Urban Policy in the Structural Policy of the European Union*
22. Leif Käpe (2000) *Förändringar i medelstora svenska städer*

23. Örjan Petterson, Anna Nordström, Linda Rislund (2000) *Utvärdering av LEADER II Stad och Land – Hand i Hand*
24. Sören Olsson (2000) *Stadens attraktivitet och det offentliga stadslivet*
25. Maria Asplund (2000) *Elektronik- och dataingenjörsutbildningen i Pajala, Studentperspektivet*
26. Lars Marcus (2000, på engelska) *On Architectural Knowledge*
27. Henry Etzkowitz, Patrik Aslund, Niklas Nordman (2001, på engelska) *Beyond Humboldt: Emergence of Academic Entrepreneurship in the U.S. and Sweden*
28. Maria Asplund (2001) *Om måluppfyllelsen för Umeå universitets elektronik- och dataingenjörsutbildning i Pajala*
29. Maria Asplund, Anna Nordström (2001) *Utvärdering av SAMS-projektet*
30. Eva Bergdahl, Magnus Rönn (2001) *Planering för funktionsintegrering – problem och utgångspunkter*
31. Maria Asplund (2001) *Ex Ante utvärdering av E12 Alliansen*
32. Olof Stjernström (red.), Stig-Olof Holm, Johan Håkansson, Urban Lindgren, Håkan Myrlund, Jesper Stage, Kerstin Westin, Lars Westin, Ulf Wiberg (2001) *Den hållbara regionen. Om förutsättningar och framtidsmöjligheter för en hållbar samhällsutveckling i Västerbottens län – ett projektförslag*
33. Gemma Francès, Ian Layton, Jordi Rosell, Joan Santana, Erik Sondell, Lourdes Viladomiu (2001, på engelska) *The Measurement of On-Farm Diversification*
34. Johan Lundberg (2001, på engelska) *On the Determinants of Average Income Growth and Net Migration at the Municipal Level in Sweden*
35. Johan Lundberg (2001, på engelska) *A Spatial Interaction of Benefit Spillovers from Locally Provided Public Services*
36. Chris Hudson (2001) *Regionala partnerskap – ett hot mot eller ett förverkligande av demokrati?*
37. Krister Sandberg, Jörgen Johansson (2001, på engelska) *Estimation of Hedonic Prices for Co-operative Flats in the City of Umeå with Spatial Autoregressive GMM*
38. Elin Lundmark (2002) *Fastighetstaxeringsvärdets spridningsmönster i centrala Umeå*
39. Ulf Wiberg (2002) *Hållbarhet i glesa regionala strukturer – exemplet södra Norrlandskusten*
40. Robert Sörensson (2002, på engelska) *Estimation of Interregional Empty Rail Freight Car Flows*
41. Emma Lundholm (2002) *Den sociala ekonomin i glesa miljöer – en teoretisk diskussion*
42. Niklas Bergström (2002) *Kontraurbanisering i Umeåregionen*
43. Ian Layton, Linda Rislund (2002, på engelska) *Socio-Economic Dimensions of Agricultural Diversification in Västerbotten, Northern Sweden*
44. Aurora Pelli (2002, på engelska) *Coping with Innovative On-farm Diversification – a Qualitative Analysis of Farm Household Case Histories from Västerbotten, Sweden*
45. Linda Sandberg (2002) *Rädslans restriktioner – En studie av kvinnors rädsla i Umeå*
46. Martin Paju (2002) *Kulturmiljön och den regionala tillväxten – Länsantikvariernas*

syn på de regionala tillväxtavtalen

47. Tönu Puu, Irina Sushko (2002, på engelska) *A Business Cycle Model with Cubic Nonlinearity*
48. Patricia Morton (2002, på engelska) *Social Life and Urban Form in a Historical Perspective*
49. Marianne Nilson, Sven-Olof Lindquist, Birgitta Elfström, Martin Paju, Lotta Braunerhielm, Jonas Grundberg (2002) *Kulturarvet som resurs för regional utveckling*
50. Tönu Puu, Anna Norin (2002, på engelska) *Cournot Duopoly when the Competitors Operate under Capacity Constraints*
51. Irina Sushko, Tönu Puu, Laura Gardini (2002, på engelska) *Business Cycles: The Hicksian Floor-Roof Model Revisited*
52. Johan Lundberg (2002, på engelska) *Using Spatial Econometrics to Analyze Local Growth in Sweden*
53. Klas-Göran Sahlén (2002) *Hälsa På-projektet: Effekter av förebyggande hembesök hos pigga pensionärer i Nordmaling*
54. Maria Fähræus, Sofia Lundberg (2002) – *Hur gick det till? En utvärdering av Sjuksköterskeprogrammet i Lycksele*
55. Maria Fähræus, Martin Paju (2002) *Utvärdering av SAMS-projektet etapp II*
56. Günter Löffler, Daniel Schrödl (2002, på engelska) *Retail Business in the Functional Region of Umeå 1985–2000*
57. Urban Lindgren (2002, på engelska) *Counter-Urban Migration in the Swedish Urban System*
58. Robert Sörensson (2002, på engelska)
59. Johan Lundberg (2003) *Samverkan mellan forskningsinstitutioner och näringsliv. En litteraturoversikt och förslag till framtida forskningsinsatser*
60. Malin Eriksson (2003) *Socialt kapital. Teori, begrepp och mätning. En kunskapsöversikt med fokus på folkhälsa*
61. Martin Paju (2003) *Utvärdering av EU-projektet E12 Alliansens verksamhet under perioden 2000-05-01–2002-07-31*
62. Mats-Olov Olsson (2003, på engelska) *Institutional Change in the Russian Forest Sector. Stakeholder Participation in Forest Policy Formulation. The Case of Tomsk*
63. Joachim Weißer, Backa Fredrik Brandt (2003) *Persontrafik på Botniabanan. En analys av kundpotentialen inom järnvägskorridoren*
64. Örjan Pettersson, Pernilla Westerberg (2003) *Vägar för samverkan. Storumanföretagares inställning till planeringssamarbete över kommungränsen*
65. Tönu Puu, Laura Gardini, Irina Sushko (2003, på engelska) *A Hicksian Multiplier-Accelerator Model with Floor Determined by Capital Stock and Tongues of Periodicity in a Family of Two-dimensional Discontinuous Maps of Real Möbius Type*
66. Anna Agliari, Laura Gardini, Tönu Puu (2003, på engelska) *Global Bifurcations in Duopoly when the Cournot Point is Destabilized through a Subcritical Neimark Bifurcation*

67. Johan Lundberg (2003, på engelska) *Using Spatial Econometrics to Analyze Local Growth in Sweden – Revised and Extended*
68. Johan Lundberg (2003, på engelska) *The Regional Growth Pattern in Sweden – a Search for Hot Spots*
69. Linda Holmlund (2003) *Sjuksköterskor på väg! Regional- och samhällsekonomisk analys av sjuksköterskeutbildningen i Lycksele*
70. Anders Lidström (2004, på engelska) *Multi-level Governance – the Case of Umeå*
71. Anna Nordström (2004) *Receptarier på nätet, hur gick det till? En utvärdering av planeringen och utvecklandet av den nätbaserade receptarieutbildningen vid Umeå universitet*
72. Johan Lundberg, Sofia Lundberg och Lars Westin (2004) *Hushållens efterfrågan på dagligvaror och val av dagligvarubutik i Umeå kommun*
73. Tõnu Puu (2004, på engelska) *On the Genesis of Hexagonal Shapes*
74. Tõnu Puu (2004, på engelska) *Relative Dynamics and the Hicks Trade Cycle Model*
75. Malin Eriksson och Göran Lönnberg (2004) *En pilotstudie om Hälsa och livskvalitet i Storuman – i en jämförelse med Västerbotten i stort*
76. Anna Nordström, Claire Englund (2004) *Receptarier på nätet, hur går det?*
77. Anna Nordström (2005) *Receptarier på väg!*
78. Sofia Lundberg (2005, på engelska) *Restrictions on Competition in Municipal Competitive Procurement in Sweden*
79. Sofia Lundberg (2005, på engelska) *Auction Formats and Award Rules in Swedish Procurement Auctions*
80. Sofia Lundberg (2005, på engelska) *Bidder Behaviour in Swedish Simultaneous Procurement Auctions*
81. Jenny Olofsson (2005) *Fritidsboendets betydelse för den lokala utvecklingen i Ljungdalen-området i Bergs kommun*
82. Martin Paju (2005) *Marknadsföringen av utbildningsprogram vid Teknisk- och Naturvetenskaplig fakultet - En studie av studenternas uppfattning*
83. Sofia Lundberg (2005) *Klara, färdiga, vårda! En utvärdering av det nätbaserade sjuksköterskeprogrammet i Lycksele*
84. Johan Lundberg and Sofia Lundberg (2005, på engelska) *Join the Club - On the Attractiveness of Golf Club Membership*
85. Linda Andersson, Johan Lundberg, Magnus Sjöström (2005, på engelska) *Regional Effects of Military Closures: The Case of Sweden*
86. Cecilia Hedenmark och Fredrik Strand (2006) *Umestan och marknader för lokaler i Umeå*
87. Sofia Lundberg (2007) *Vårdande resurser? En regional- och samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning av det nätbaserade sjuksköterskeprogrammet i Lycksele*
88. Rolf Hugoson (2009) *Lars Widdings Umeå: Den lokala identitetens dynamik*

Centrum för regionalvetenskap vid Umeå universitet, CERUM, har till uppgift att initiera och genomföra forskning om regional utveckling, bedriva flervetenskapliga forskningsprojekt samt sprida forskningens resultat till skilda samhällsorganisationer. Forskningsprojekten sker i interaktion med de många vetenskapliga discipliner som berör det regionalvetenskapliga forskningsfältet.

Publikationer i serien CERUM Working Paper är arbetsrapporter som, efter omarbetning, är avsedda för framtida publicering i andra sammanhang. Rapporterna distribueras enbart i begränsad upplaga.

CERUM
Centrum för regionalvetenskap
901 87 Umeå
Tel: 090-786 56 99 Fax: 090-786 51 21
E-post: regional.science@cerum.umu.se
www.umu.se/cerum